

Irene Cieraad

Alles

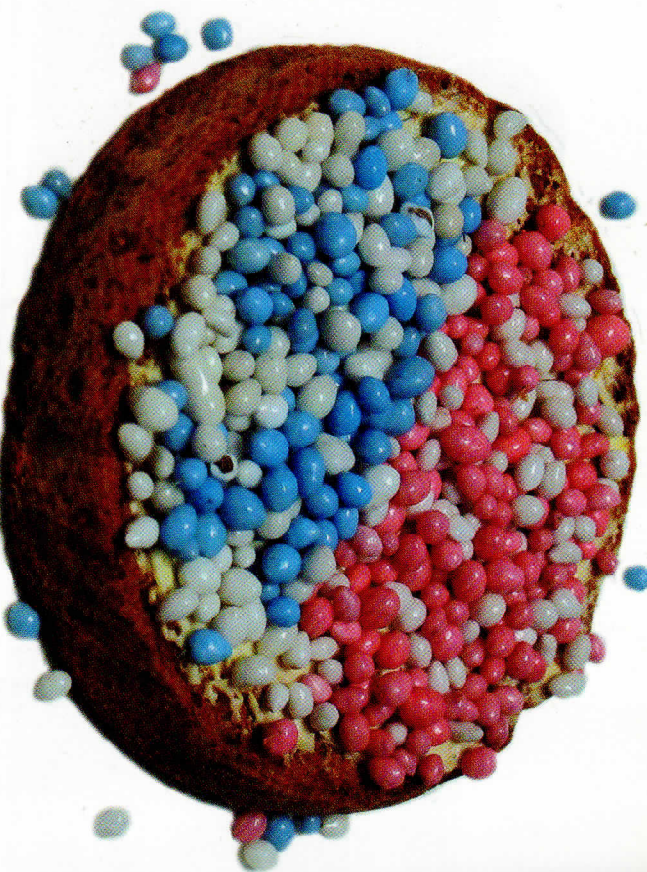
zoze!

Hoe Barbie de droomwereld van meisjes kleurde

1. Hemelbedcombi
incl. bodem + matras
299,-

1. Hemelbed 199,-
1. Matras 54,-
1. Lattenboderm 44,-

Beschuit met muisjes

Al bij de eerste hap van de beschuit met muisjes weten we of we de geboorte van een jongen of van een meisje vieren: roze muisjes voor meisjes en lichtblauwe voor jongens. Het lijkt zo'n oude traditie dat ouders bij de geboorte van hun kind beschuit met muisjes udtelen, dat we aannemen dat die kleurcodering ook wel heel oud zal zijn. Toch zijn de lichtblauwe muisjes pas sinds de jaren tachtig op de markt. Voor die tijd was er geen kleuronderscheid en moesten we het met alleen roze muisjes doen en nog langer geleden alleen met witte. Hoe komt het dat dit kleuronderscheid nu zo op de spits gedreven is, dat voetballers zich in hun mannelijkheid voelen aangetaast als de sponsor hen roze overhemden wil laten dragen, of dat de keeper van Feyenoord weigert een roze shirt te dragen omdat hij uitgejouwd wordt voor homo? Deze seksuele connotatie van roze blijken kinderen zich tegenwoordig zo

niel eigen te maken dat het ouders de verzuchting ontlokt dat het genetisch bepaald moet zijn, want hoe komen ze er anders aan? Zij hebben het hun kinderen in ieder geval niet verteld. Ter illustratie deed een jonge vader mij voorslag van wat hij die week met zijn zoonje van vier had meegemaakt. Het jochie wilde per se een bos bloemen voor de moeder van zijn vriendje kopen. "Bloemen in een meisjeskleur" werd er bij de bloemist aan toegevoegd. De keuze viel al snel op een bos roze rozen en gewapend met het hoeket werd er bij de naburige groenteboer nog even een boodschap gedaan. De blik van de groenteboer viel op de rozen in de hand van het jongetje en de man zei "Wat een mooie bloemen heb jij, zeg". Naar verluidt

Purk van Sesamstraat, geïntroduceerd in 2003

had zoonlief de groenteman ontsteld aangekeken, en buiten tegen zijn vader gezegd "Zellig hè, dat de groenteman van een meisjeskleur houdt. Hij is vast een man-mevrouw".

Ouders vergeten vaak dat kinderen als sponzen beelden en kleurassociaties in zich opnemen nog voordat hun kroost kan praten. Kleuren vormen een onderdeel van beeldassociaties die niet alleen door de kleurige uitvoering van hun speelgoed, maar door alles wat kinderen onder ogen komt wordt versterkt: van illustraties in kinderboeken, het kleurgebruik in jeugdtijdschriften en speelgoedfolders tot de inrichting van kinderkamers en speelgoedwinkels, om van televisiereclame en kinderprogramma's maar te zwijgen. Met genetische bepaaldheid heeft dit alles weinig te maken, maar de kleur- en beeldassociaties ontstaan wel op steeds jongere leeftijd omdat kinderen tegenwoordig van jongs af aan vrijwel alleen maar met media in kleur geconfronteerd worden. Zwart-wit plaatjes vormen steeds meer een uitzondering. En, ook al veinzen ouders van de prins geen kwaad te weten, met het strooien van roze of lichtblauwe muissies spelen ouders als eersten in op de geijkte kleurcodering naar sekse.

Toch is er in het recente verleden een kortstondige periode geweest waarin progressieve jonge ouders gevoed door de feministische maatschappijkritiek de strijd aanbonden met dergelijke rolbevestigende conventies. Kritische stellen, en zeker de 'bom'-vrouwen (bewust onghuwde moeders) waakten er in de jaren zeventig voor dat hun dochter zou opgroeien als een liefvolgzaam meisje. Ze gruwden van zo'n poppenmoederdie in van die snoezige jurkjes met kantjes en strikjes. In plaats van een pop gaf een geëmancipieerde moeder haar dochter liever autootjes om mee te spelen. Alles wat maar een zweem van meisjesachtigheid had, werd uitgebannen. Dat betekende geen rok, geen jurk en zeker geen roze. Het was de tijd van de uniseks mode, van het androgynne ideaal waarin geen onderscheid tussen de seksen

Uniseks mode in 1969 (Saint-Tropez)

hoorde te zijn. Progressief en androgyn Nederland hulde zich in broek of overall. Vooral de tuinbroek was onder lesbische feministes heel populair en vreemd genoeg juist in de kleur roze of illa.

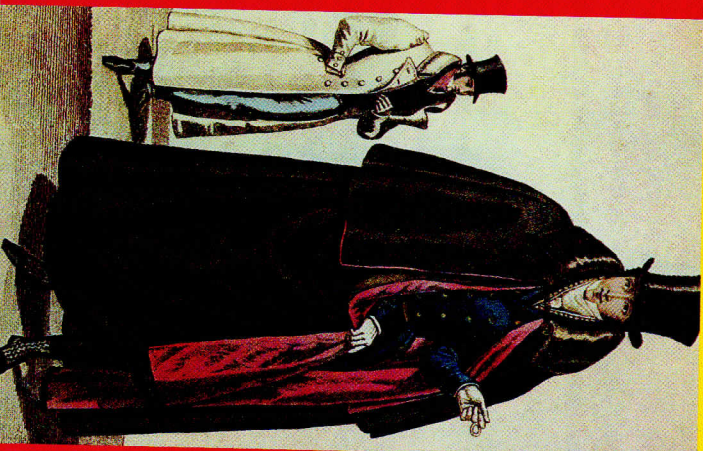
Eind jaren zeventig raakte tot ongenoegen van de lesbisch feministische beweging de kleur roze in de mode als de meisjeskleur bij uitstek: kinderklaring en speelgoed. Dat werd het eerst zichtbaar in de speelgoedreclame van de populaire Amerikaanse barbiepop. Vooral de plastic accessoires die Barbie's leven kleur moesten geven, werden steeds vaker in roze uitgevoerd. Het begon met een sportauto in 1978, maar het roze regime werd steeds verder uitgebreid: van het losse meubilair, als toilettafels en eethoeken, tot hele vertrekken, als badkamers en keukens, en vervolgens zelfs een roze barbie-

32

3-4
Barbie Tovervilla.
Vouwt open tot

Barbie in roze huis Interiors 1997-1998

Een Engelse dandy,
midden 19de eeuw

huis met roze paardenstal, een roze postkantoor en een roze supermarkt. Barbie's Nederlandse fans leken vooral te vallen voor het mobiele vrijetijdsgoedertuig van Barbie met alles wat roze is, is zo sterk geworden dat Barbie-roze zelfs een nieuwe kleur aanduiding is geworden die de term zuurstrookroze concurrentie aandoet. Sinds de jaren tachtig hoef je maar een speelgoedgids op te slaan of het Barbie-roze kraat van de pagina's, want ook andere speelgoedfabrikanten hebben ontdekt dat meisjes als door een magneet aangetrokken worden tot deze suikerzoete, roze droomwereld.

De roze driehoek

Dat roze mede door de associatie met de populaire barbiepop als een typische meisjeskleur geldt, mag duidelijk zijn. Toch is het roze niet altijd als uitgesproken feminie kleur beschouwd, maar dan moeten we wel ver terug in de tijd. In de achttiende eeuw was roze namelijk nog helemaal geen exclusieve vrouwen- of meisjeskleur, en konden ook mannen in prachtige, met bloemetjes geborduurde, roze zijden pakken rondlopen, zonder dat dat nu onmiddellijk met homoseksualiteit geassocieerd werd. Dat veranderde toen de mannenmode van gezeten burgers in de loop van de negentiende eeuw steeds donkerder en strenger werd. Onder jonge studentikoze vrijgezellen in de grote steden van Europa ontwikkelde zich toen een aparte kleedstijl.

Deze dandy's waren herkenbaar aan gewaagde accenten en uitbundige kleedingstukken waarin lila of roze sjaaltjes en cyclaamkleurige voeringen hun losse levensstijl moesten accentueren. Een levensstijl die men in de negentiende eeuw als verwijfd ging bestempelen en die gaandeweg in verband werd gebracht met homoseksualiteit. Aangezien homoseksualiteit officieel verboden was, ontwikkelden homoseksuelen een herkenningsscode waarin een klein lila accent (en niet roze!) de geaardheid moest aangeven. Vandaar

33

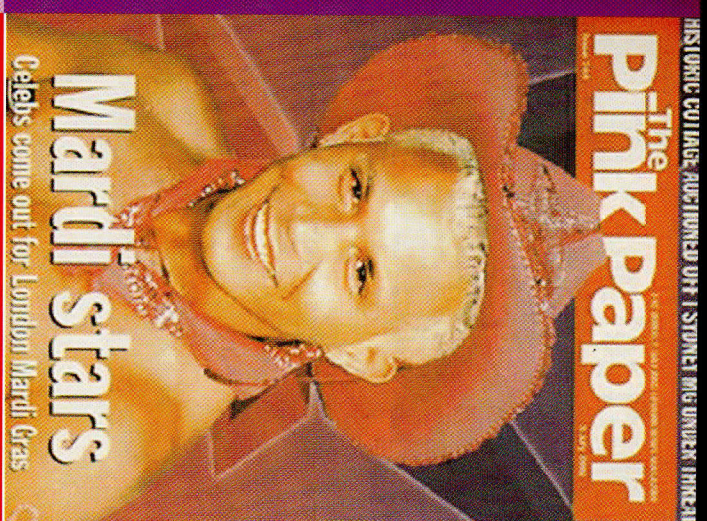
dat homoseksuelen in het begin van de twintigste eeuw ook wel cryptisch als de 'Illa brigade' werden aangeduid.

Hoewel ook de damesmode in de loop van de negentiende eeuw stringer en donkerder werd, bleef roze de favoriete kleur voor feestelijke gelegenheden, en dan vooral voor bal- en trouwjurken. Zo veranderde ook voor vrouwen de reputatie van roze. Omdat roze - oudroze zouden wij nu zeggen - ooit de beroemde, favoriete kleur van madame de Pompadour, de maitresse van de achttiende-eeuwse Lodewijk XV, was, werd oudroze lang geassocieerd met verfijning, maar de lichtzinnige en erotische connotaties kregen de overhand. Bleekroze daarentegen werd juist een maagdelijke, kuise pastelkleur voor jonge dames.

34

Tegenwoordig is roze vooral voor mannen een beladen kleur geworden. Hetero's willen niet in roze gezien worden, omdat het een homo-kleur zou zijn. Toch heeft ook de homobeweging de kleur roze niet spontaan gekozen, maar uit historisch besef. Tijdens het nazi-bewind moesten homoseksuelen mannen namelijk een bleekroze driehoek op hun kleding dragen, zoals de joden de gele davidsster moesten dragen. De roze driehoek vormde een van de vele 'gevaarendriehoeken' die de nazis voor een reeks hen onwettige groepen ontwikkeld hadden. Zo kregen jehova's nota bene een driehoek in knal roze en criminelen een groene driehoek, terwijl lesbiennes onder de brede groep 'asocialen' vielen die met een zwarte driehoek gebrandmerkt werd. Deze kleurenkeuze van de nazis leek vrij willekeurig, behalve dan misschien het bleekroze waarmee homoseksuelen mannen als gemankeeerde vrouwen geaïficheerd werden.

Dat de roze driehoek met zijn geschiedenis van onderdrukking en vervolging begin jaren zeventig omgesmeed werd tot strijdustig symbool van de homo-emancipatiebeweging, was helemaal niet vanzelfsprekend. Aanvankelijk

Roze als kleur voor stoere homo's (1990)

werd gedacht aan Illa als de oude homo-codekleur. Ook de lesbiennes roerden zich, want zij zagen op hun beurt in de kleur roze de seksuele onderdrukking waar ze tijdens hun jeugd onder geleden hadden. Ze wilden niets weten van de heteroseksuele meisjeskleur roze en kozen voor het aan Illa verwante 'pottenpaars'. Nu, dertig jaar later zijn de scherpe roze kantjes eraf, en wordt de roze driehoek als internationaal geuzenteken breed geaccepteerd. Alleen is het roze niet meer het bleekroze van toen, maar is de kleur steeds meer opgeschoven richting het Barbie-roze. Roze is met andere woorden een kleur met een bewogen verleden.

Een verleden waarin niet alles rozengeur en maneschijn was. Die bewogen geschiedenis heeft onze associaties bij de kleur roze beïnvloed en onder-

35

deel gemaakt van onze ideeën over seksuele geaardheid en over wat wij als typisch vrouwelijk of meisjesachtig zijn gaan zien. De felheid waarmee macho-mannen, als voetballers, reageren op roze zegt ook iets over de betekenis die aan zoiets simpels als een kleur gehecht kan worden. Macho-mannen die in navolging van hun held David Beckham, niet terugverven van hun haardos of het aanbrenge van oogmake-up. Die mannelijke gevoeligheid duidt erop dat we ons met roze niet alleen in de onschuldige droomwereld van meisjes begeven maar ook in een arena van mannelijke seksuele identiteit.

Van baby- tot Barbie-roze

De huidige reacties op roze, of die nu van kinderen of van voetballers komen, zeggen niet alleen iets over de verhouding tussen de seksen, maar vooral over het belang van vrouwelijkheid als aparte en duidelijk herkenbare categorie. Ter vergelijking: het lichtblauw als symboolkleur voor het babyjongetje speelt immers na de beschuit met muisjes geen enkele rol meer. Ook lichtblauw is in de huidige uitvoering van het spelgoed een meisjeskleur geworden, zeker als we kijken naar de entourage waarin de barbiepoppen figureren. Als we afgaan op de speelgoedgidsen van de laatste twintig jaar, dan staan roze en daarmee alle pasteltinten in de seksuele kleurcodering tegenover alle donkere kleurschakeringen als zwart, grijs en donkerblauw voor het jongensuniversum. Een seksuele kleurcodering die nog niet wordt toegepast op de allerkleinsten, want zowel baby's als peuters worden nog steeds verleid met speelgoed in felle, primaire kleuren. Pas vanaf een jaar of vier treedt de seksuele kleurcodering in werking.

Meisjes krijgen met de barbiepoppen een roze droomwereld voorgeschoteld van film- of popsterren in hun vrije tijd, van middeleeuwse prinsesjes

Barbie als Odette in het Zwanenmeer (2003)

in kastelen en van huiselijk moedergeluk met baby's. Jongens moeten vanaf dat moment spelenderwijs zien te overleven in een keiharde, duistere wereld vol gevaar waarin ze óf zich moeten verdedigen, óf zich pijlsnel uit de voeten moeten maken, maar waarin hen in ieder geval geen roze moment van ontspanning of huiselijk geluk vergund is.

Zo denken speelgoedfabrikanten in te spelen op de wensen van kinderen of die van hun ouders, maar klopt dat ook met de werkelijkheid? Zijn kamers van meisjes in de leeftijd van vier tot twaalf inderdaad roze paleisjes en die van jongens oorden van survival? Als we de catalogi van woninginrichters doorbladeren dan wordt er vooral gemikt op meisjes en hun voorkeur voor roze paleisjes compleet met hemelbedden en baldakij-

Raceautoleden voor jongens
Wekampjids zomer 2004

2. Formule
in 3 kleuren
139,-

1. Midslaper
107x173x206 cm. In bleek groen.
2. Formule
107x173x206 cm. In bleek groen.
3. Formule
107x173x206 cm. In bleek groen.

Hemelbed in meisjeskamer Wekampjids zomer 2004

lage prijs

1. Hemelbedcombi
incl. bodem + matras
299,-

1. Hemelbed 199,-
1. Matras 54,-
1. Lintenbodem 44,-

nen, en komen de jongens er met een bed in de vorm van een raceauto maar bekaaid af.

Toen ik vijftien jaar geleden onderzoek deed naar de inrichting van kinderkamers werd dit beeld al in grote lijnen bevestigd. Dat roze een dominante kleur in meisjeskamers was geworden, drong pas goed tot mij door toen een meisje van zes in een felroze Dillijurk en roze maillet mij meetroonde naar haar kamer. Ze beklom het laddertje van haar hoogslaper en als een Indiase prinses zat ze daar op haar roze dekbed en demonstreerde haar nieuwste Barbie-aanwinsten, die ook roze waren. Jongenskamers waren inderdaad volstrakt anders. Gewaarschuwd door een doodshoofd of een skeletje op de deur betrad je het terrein van raptors, raceauto's, en robots. Vliegende schotels en raketten schoten over het behang en raceauto's sierden het dekbed. Roze was in de jongenskamer niet te ontdekken, of het moest al een onder het dekbed verstopt knuffelbeest zijn.

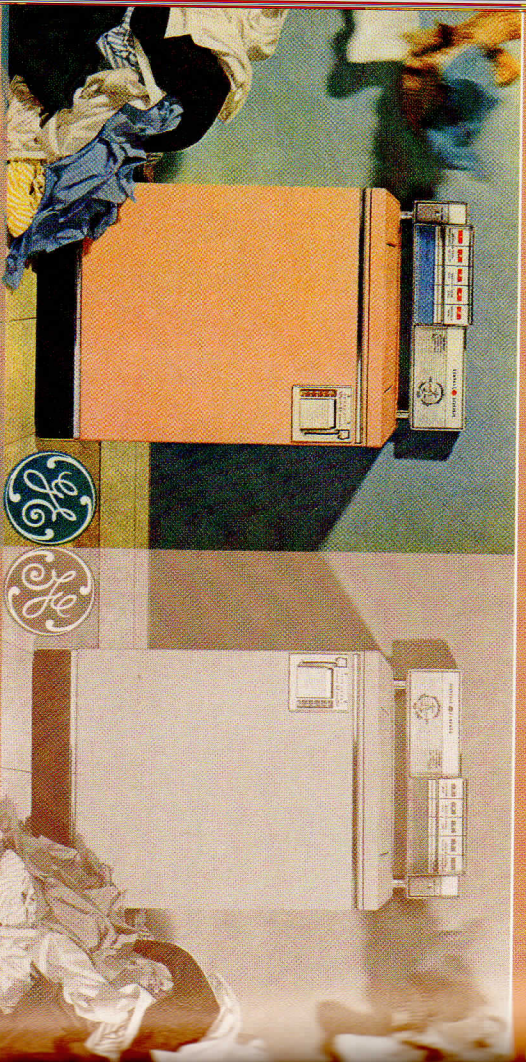
Door deze roze meisjeskamers realiseerde ik me dat er in mijn meisjeskamer - en dan hebben we het over de periode van eind jaren vijftig en begin jaren zestig - helemaal niets roze was. Ik vond roze een babykleur en was juist trots op de uitgesproken kleuren in de stoffering van mijn kamer. De traditionele slaapkamers van mijn vriendinnetjes waren namelijk kleurloze, Siberische oorden met dekens in weke pasteltinten. Slaperige kleuren, vond ik, die hooguit geschikt waren voor baby's. Hoewel de kleuren in de jongenskamer van mijn broer niet zo veel verschilden van de mijne, ontbrak daar wel het rood. Roze kwam in die periode amper in meisjeskleding of -speelgoed voor. In het Nederland van toen strekte het terrein van het roze zich niet verder uit dan het roze strikje op het geboortekaartje van meisjes, het bleekroze van babykleertjes en de zalmroze onderwereld van de dames-lingerie en -corsetten.

Shocking pink

Dat roze in Amerika anders lag, werd begin jaren zestig duidelijk uit de foto-reportages – in kleur – van de jonge president Kennedy met zijn vrouw Jackie. Haar roze mantelpakjes waren soms zelfs *shocking pink*, of cycilaam zoals dat hier toen nog genoemd werd, want die oudere Engelse benaming kwam nog niet in ieders vocabulaire voor. Foto's van roze Amerikaanse auto's, roze telefoons, roze koelkasten, wasmachines en keukens bevestigden de indruk dat roze in allerlei varianten een echte Amerikaanse kleur was. Dat was een nogal dubieus predikaat, want Amerikaans stond voor schreeuwerig en ordinair, of op zijn best voor gek, maar in ieder geval niet voor chic.

40

Lichtroze wasmachine in een Amerikaanse advertentie uit 1961

De Amerikaanse barbiepop die in 1964 in Nederland geïntroduceerd werd als een modepop voor tienermeisjes, leek dat schreeuwerige Amerikaanse imago te moeten weerspreken. Barbie's eerste outfits waren inderdaad een First Lady waardig. Het roze was zowel in de kleding als in het begeleidende reclamemateriaal maar heel beschreven aanwezig. Dat veranderde toen de barbiepop en haar familieleden het geliefde speelgoed werden van steeds jongere meisjes. In dit snelle verkoopsucces rukte ook de Amerikaanse formule van het shocking pink op, en niet alleen in de verpakking en bellettering, maar ook in de outfits.

De nieuwe barbiekledinglijn van eind jaren zestig rekende af met het chique damesbestaan en verjongde onder invloed van de opzienbarende creaties van de jonge Engelse modeontwerpster Mary Quant. Met haar gewaagde minimode in brutale, knalle kleuren richtte Quant zich op haar eigen leef-tijdsgroep van werkende, zelfbewuste jonge vrouwen. Sinds die tijd is het knalroze niet meer weggeweest uit de barbiecollectie, ook al had het in de jaren zeventig nog even concurrentie van oranje en geel.

Dé grote motor achter het marketingsucces van Barbie-roze in Europa werd de Europese uitgave van het meisjesblad *Tina* dat als reclame voor Barbie fungeerde en waarin de poppen in stripverhalen tot leven werden gebracht. Ook Nederland kreeg in 1971 met Aagje, één van de hoofpersonen uit het kinderboek *Piuk van de Pettenflat* van Annie M.G. Schmidt, een roze meisje van eigen bodem. Aagje, gekleed in een zuurstokroze jurkje met strikken, verbeeldt het keurige, brave dochtertje van een poetszieke moeder. Zelfs in Aagje's slaapkamer is alles tot in de kleinste details roze. Annie M.G. Schmidt zou Annie M.G. Schmidt niet zijn als ze het suikerzoete beeld van brave meisjesachtigheid, opgeroepen door het roze jurkje in een roze entourage, niet onmiddellijk zou verstoren.

41

Brunette Casey en Twissy Doll
van Mattel in 1967

GARNABY ST

Toch bevestigde Schmidt met het personage Aagje de bestaande beeldvorming over roze, als een kleur van zoete, lieve, brave meisjes die geen ruwe spelletjes spelen omdat hun kleren vies worden. Meisjes die aan moeders lei band lopen, en die alleen thuis in de veilige beslotenheid van hun roze torenkamerje mogen spelen, want buitenshuis is het gevaarlijke domein van stoute jongetjes die wel vies worden. Het vriendje van Aagje, het jongetje Pluk, heeft zelfs geen thuis en wordt afgebeeld als een avontuurlijk vrijbuiterje in een donker broekje. Hoewel het boek officieel voor kinderen vanaf acht jaar bedoeld was, heeft het de laatste twee decennia vooral als voorleesboek voor kleuters furore gemaakt. Daarmee worden kleine kinderen dus al op subtiële wijze ingewijd in de seksuele kleurcodering en het bijbehorende gedrag.

In de jaren tachtig toen niet alleen in de meisjeskleding maar ook in de jonge damesmode het roze in alle varianten aan een triomftocht begon, werden in het roze geklede meisjes en jonge vrouwen door jongens deminglerend uitgemaakt voor 'Barbies' of 'Tinas', en niet voor 'Aagies'. Het roze cirkeltje was rond: eerst had de grote mode de Barbiekleding bepaald en vervolgens leek deze poppenkleding het modebeeld voor meiden en meisjes te bepalen. Toch kan dit modebeeld niet uitsluitend op het conto van de Barbiecultus geschreven worden, want de motieven en de kleurencombinaties verwezen ook naar etnische invloeden.

Zo bracht het nieuwe Nederlandse kledingmerk Ollily zowel een meisjes- als dameskledinglijn in knalle kleuren uit. Kleurstellingen die aanvankelijk vooral herkenbaar waren aan het Barbie-roze in combinatie met exotische en folkloristische motieven in turkoois, geel, paars en rood. India en ook Zuid-Amerika werden de nieuwe inspiratiebronnen van het shocking pink: een kleur waarvan we de naamgeving danken aan Elsa Schiaparelli, de avantgardistische Italiaans-Franse modeontwerpster uit de jaren dertig.

Reclame van Orlitz (2004)

Een roze rolmodel

Hoewel zowel de meisjes- als de damesmode in de jaren negentig op een iets stemmiger kleurenschema overgingen, bleef de Barbiepop en het Barbie-roze in de meisjeskamer en -mode onverminderd populair. In het kielzog van studies naar de succesformule van popster Madonna, die als Barbie's levende evenbeeld werd afgeschilderd, kreeg ook de Barbiepop serieuze aandacht van wetenschappers. En, tot veler verbazing, ontving Barbie ineens steun uit onverwachte hoek: van inmiddels bedaaide feministes die in Barbie en Madonna niet meer het mannelijk seksobject ontwaarden, maar het toonbeeld van een vrije onafhankelijke vrouw die baas is over haar vrouwelijke seksualiteit.

Van die onvermoede emancipatoire kracht van Barbie was overigens niet iedereen overtuigd. Zo richtte in de Verenigde Staten een groep verontruste ouders de pseudo-militante Barbie Liberation Organization (BLO) op, die met ludieke *gender bending* acties de aandacht van de media zocht. De groep had op snode wijze de stemchip van Barbie weten te verruilen voor die van G.I. Joe waardoor meisjes verrast werden met Barbies die hen in het sonore stemgeluid van Joe dreigend toespraken met "Dead men tell no lies". Omgekeerd werden jongetjes die de stoere pop Joe uippakten, flemend toegesproken met "I love school, don't you?". De beweging verspreidde ook een blaadje met precieze technische instructies voor deze vocale transgenderoperatie.

Hun bedoeling was duidelijk: Barbie en Superman zadelen kinderen in een vroeg stadium op met uitgesproken opvattingen over hoe ze zich als man en vrouw in de dop zouden moeten gedragen. Het ging hen niet om het feminie-ne karakter van het Barbie-roze, maar om het maatschappijbeeld en de karkaturale rolmodellen die kinderen met dit speelgoed krijgen voorgeschoteld. Vergelijken bij deze moderne rolmodellen waarin mannen nietsontziende

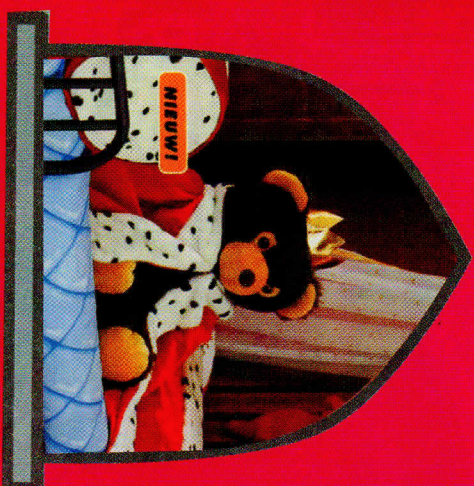
vechtershazen zijn, en vrouwen naïeve, ijverige en zorgzame typetjes, vielen de rolbevestigende conventies waar feministes zich in de jaren zeventig druk over maakten in het niet. Tegenwoordig lijken deze karikaturale rolmodellen op minder weerstand bij ouders te stuiten en wordt het allemaal afgedekt met de mantel der roze liefde.

Hoe zijn deze geëxtrapoleerde rolmodellen in het huidige kinderspeelgoed te verklaren? Zeker als we ons realiseren dat in de wereld van hun ouders, althans in de sfeer van arbeid en zorg, juist veel veranderd is. De moeders van tegenwoordig zijn bepaald geen luierende prinsesjes die in een roze waas leven, maar overbezette werkhijzen. Ook vaders proberen meer dan ooit hun zorgtaken te vervullen en doen dat niet *à gun point*, maar uit volle overtuiging over gedeelde verantwoordelijkheid voor huishouden en kinderen. In werkelijkheid zijn de ooit zo gescheiden werelden van mannen en vrouwen elkaar meer dan ooit genaderd.

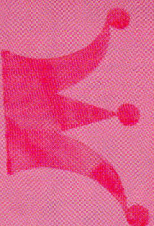
Van de weeromstuit lijkt het wel alsof vooral de overwerkte ouders van nu behoefte hebben aan een sprookjeswereld met een duidelijk gescheiden rolverdeling waarin meisjes nog prinsesjes kunnen zijn en jongens reddende ridders. Een sprookje dat voor henzelf niet meer weggelegd is, gunnen ze hun kinderen. Zelf kunnen ouders het onderscheid alleen nog maar uitspelen in de kleur en de aard van hun kleding, want ook in de tegenwoordige mode is het androgynere ver te zoeken. Het roze is voor de meisjes- en damsmode van komende zomer weer helemaal terug.

Het roze regime

De meisjeskleur roze is dus eigenlijk een dekmantel geworden voor de grote veranderingen in de rolverdeling tussen mannen en vrouwen. Door de *double bind* met zowel homoseksualiteit als vrouwelijkheid raakt roze bijkaar aan het gevoelige probleem van de herdefinering van de mannelijke identiteit.

Jongenskamer IKEA (2004)

Ruiter Barbie.
20993221

Glamour Juwelen Set.
Met schittering klein, leukentje, waarvan de manen en staart van kleur veranderen. 20993443

21,95

Barbie®

Barbie Huis.
Met decoratieve
Hogepoppen.
20047188

44,95
39,95

Magische Juwelen Melodie Paard.
Met licht en geluid en beweegbare hoofd (incl. accessoires).
20993481

Charm Girl Barbie.
Barbie's en haar vriendinnen zijn drie gewone schoolmeiden met unieke haardracht. De poppen kunnen van outfit veranderen en wisselen dan lookveranderers. Ze hebben speciale draagjes. Het pakje is voor leeftijd en geluid. €199,95/5,95

49,95
39,95

HAAL DE COUPON
IN DE WINKEL VOOR
€ 5 - KORTING.

Knip en stick.
Koop het haar
en doe het op.
20037403

27

HELE REISJE
48 maanden

De roze wereld van Barbie (consummentfolder Bart Smit, 2003)

34,95
29,95
PERSTUK

* Geldig voor de 3 Charm Girls poppen.

44,95

Prinsessen Paleis Barbie en Kristy.
Dit magische kastje kan open en dicht en maakt geluid.
20993306

Zoemende Zee.
Als Barbie in de auto wordt gezet, verschijnen verschillende gezichtsuitdrukkingen en knipperen de ogen. Met verschillende geluidseffecten (onder: pop). 20993474

49,95
44,95

Mannen zijn doordat zij meer zorgtaken op zich genomen hebben, deel gaan uithaken van een voorheen door vrouwen gedomineerde wereld. Een wereld waarvan de kleur roze – in bleke varianten weliswaar – allang het symbool was.

Ook na de Tweede Wereldoorlog leek de opkomst van roze in het Amerikaanse en Engelse interieur en in de damesmode verband te houden met de herijking van de traditionele rolverdeling tussen man en vrouw. De teruggekeerde Amerikaanse en Engelse soldaten namen hun arbeidsplaatsen die tijdens de oorlog door vrouwen waren overgenomen, weer in, en vrouwen werden met overheidscampagnes terug naar het aanrecht gediend. Vooral pastelroze met in het kielzog andere pasteltinten werd in die periode ingezet om het huiselijk domein van de vrouw zichtbaar af te bakken. Vandaar dat zo veel Amerikaanse keukeninrichtingen en zelfs huishoudelijke apparaten destijds in roze werden uitgevoerd.

Die pastelroze auto's en apparaten zagen Europeanen merendeels alleen op plaatjes, maar met de Barbie-*merchandise* werd ook het vasteland van Europa onderworpen aan het roze regime dat in allerlei uitingen van de Amerikaanse consumptiecultuur, en in steeds schreuderiger varianten, tot ons kwam. Barbie-roze werd zo de meisjeskleur bij uitstek, niet alleen als de onschuldige kleur van de kalverierfde, de puberale adoratie en moederlijke zorg, maar ook als de lichtzinnige kleur van de Las Vegas-achtige *fake*-wereld van plezier en vermaak, en van het suikerzoete snoepgoed: de kleur van kauwgom en zuurstokken. Zelfs de bleekroze driehoek van de homobeweging is onder Amerikaanse invloed veranderd in een felroze driehoek van *shocking pink*.

Het roze, of beter *pink*, heeft tegenwoordig de status van icoon bereikt, want welke andere kleur kan bogen op een eigen fanciclub op het internet? Hoe

favoriet de kleur roze tegenwoordig niet alleen bij meisjes maar ook nog steeds bij jonge vrouwen is, blijkt wel uit de scores op de dating internet-site *Hot or Not?* waar, op een enkele homo-jongen na, uitsluitend vrouwen zich afficheren met roze als lievelingskleur. Deze bijna mondiale iconstatus zou het felle roze zonder de Amerikaanse connecties van Barbie waarschijnlijk nooit bereikt hebben.

Literatuur

- Irene Cieraad, 'A Celebration of Differences: An Analysis of the Decor of Boys' and Girls' Bedrooms', in: *Vrijheid en samenleving* 13 (1995), nr. 3/4, p. 63-79
- Janine Fennick, *The Collectible Barbie Doll: An Illustrated Guide to Her Dreamy World*, Hertfordshire 2003
- Marianne Grünell, *Mannen die zagen, zijn de kerels van morgen. Hoe jongens, dertigers en vijftig-plussers zich laten aanspreken op het onbetaalde werk*, Utrecht 1997
- Ellen Lupton, *Mechanical Brides: Women and Machines from Home to Office*, New York 1993
- Annie Mollard-Destour, *Le dictionnaire des mots et expressions de couleur du XXe siècle: le rose*, Paris 2002
- Richard Plant, *De roze driehoek. De nazi-vervolging van homoseksuelen*, Utrecht 1987
- Penny Spatke, *As Long as It's Pink: The Sexual Politics of Taste*, London 1995
- Hélène J.M. Winkelman, *Hier is Barbie en de rest van de Mattel-familie (1964-2003). Veertig jaar barbiepoppen in Nederland*, Amsterdam 2003

Op 9 maart 2004 vierde Barbie haar vijftienvertigste verjaardag. Zo werd op die datum in 1959 gepresenteerd op een speelgoedbeurs in New York. Vrij laat later was ze voor het eerst ook in Nederland te koop. De pop was een doorsnuffel succes. In zijn eerste jaar tijd twintig miljoen Barbiepoppen verkocht en veel meisjes hebben een deel van hun jeugd met het sterke plastic vrouwtje doorgebracht.

Maar hoe bijzonder is Barbie eigenlijk?

Dit boek laat zien dat meisjes uit de klassieke oudheid al speelden met poppen met bewegbare ledematen en vrouwelijke lichaamsvormen. Zo nieuw was het concept van Mattel dus niet. Ook de typische roze kleur valt historisch gezien niet samen met de introductie van Barbie. Lichtroze was in de achttiende eeuw een typische mannenkleur. Verschillende andere speelgoedfabrikanten brachten tienerpoppen voor meisjes op de markt, maar geen enkele pop behaalde het succes van Barbie.

Deze bundel verschijnt bij de tentoonstelling *Barbie 45 jaar droom en werkelijkheid* in het Limburgs Museum in Venlo bevat bijdragen van Annemarijke Willemsen, Irene Cieraad en Héléne Winkelman.

Barbie Historische opstellen over een droomvrouw

Barbie

Historische opstellen
over een droomvrouw

2004
WILEY